

冯志臣 编

罗马尼亚文学教程

北京外国语大学罗马尼亚语专业 21 世纪教材

LITERATURA ROMÂNĂ
PENTRU STUDENȚII CHINEZI

外语教学与研究出版社

北京外国语大学罗马尼亚语专业 21 世纪教材

罗马尼亚文学教程

LITERATURA ROMÂNĂ

PENTRU STUDENȚII CHINEZI

冯志臣 编

外语教学与研究出版社

(京)新登字 155 号

图书在版编目(CIP)数据

罗马尼亚文学教程/冯志臣编. - 北京:外语教学与研究出版社, 2002
ISBN 7-5600-2719-9

I. 新... II. 冯... III. 罗马尼亚语 - 高等学校 - 教材 IV. H776

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2002)第 024814 号

罗马尼亚文学教程

冯志臣 编

* * *

责任编辑: 尼志超

出版发行: 外语教学与研究出版社

社 址: 北京市西三环北路 19 号 (100089)

网 址: <http://www.fltrp.com.cn>

印 刷: 北京外国语大学印刷厂

开 本: 850×1168 1/32

印 张: 16.125

版 次: 2002 年 5 月第 1 版 2002 年 5 月第 1 次印刷

书 号: ISBN 7-5600-2719-9/H·1291

定 价: 21.90 元

* * *

如有印刷、装订质量问题出版社负责调换

制售盗版必究 举报查实奖励

版权保护办公室举报电话: (010)68917519

前 言

《罗马尼亚文学教程》是北京外国语大学罗马尼亚语专业本科高年级的主干教材之一。

为适应新世纪非通用语人才综合素质培养的需要，为加强我国非通用语人才基地的建设，我们根据罗语专业课程设置总体规划，对罗马尼亚文学这门课程进行了全面改造。

本教程的宗旨是在概括介绍罗马尼亚文学发展脉络的框架内，侧重名家、名篇的研读，使学生在高年级阶段通过文学课进一步提高语言素养，增进文学作品的阅读和欣赏能力，对罗马尼亚文学有系统、全面的认识。

按照罗马尼亚文学由古至今的主要发展阶段，本教程分成9章，即：民间文学、古文化与文学、1780年至1830年文学、1848年文学、1848年后文学、古典作家、19世纪与20世纪之交的文学、两次世界大战之间的文学、第二次世界大战后的文学。每章含总体介绍、名篇选读和文学知识三个部分。名篇之后附有作家介绍、文学与语言点评以及相关的词汇表，供学生研读时参考。

本书选编后，诚请我专业罗马尼亚籍教师 Silviu Niculescu 予以审阅。对此，编者表示由衷感谢。

编 者

2001年7月于北京

CUPRINS

I. LITERATURA POPULARĂ	(1)
<i>Colinda: Iată vin colindători</i>	(2)
<i>Sorcova: Sorcova</i>	(3)
<i>Doina: Doina</i>	(5)
Câte paseri sunt pe lume	(6)
<i>Strigături: Strigături</i>	(8)
<i>Balada: Miorița</i>	(9)
<i>Legenda: Babele</i>	(14)
<i>Snoava: Păcală și Tândală</i>	(16)
<i>Basmul: Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte</i>	(21)
<i>Completați-vă cunoștințele</i>	(34)
<i>Teme de meditație</i>	(36)
II. CULTURA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ VECHĂ	(37)
Scrisoarea lui Neacșu, din Câmpulung, către Hans Benkner, judele Brașovului	(40)
Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie (fragmente traduse după originalul slavon)	(42)
<i>Grigore Ureche: Letopiseșul Țării Moldovei (fragment)</i>	(44)
<i>Ion Neculce: O samă de cuvinte (fragment)</i>	(47)
<i>Dimitrie Cantemir: Descriptio Moldaviae (fragmente traduse)</i>	(52)
<i>Completați-vă cunoștințele</i>	(54)
<i>Teme de meditație</i>	(56)
III. CULTURA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ ÎNTRE 1780 ȘI 1830	(57)
Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae (fragment din limba latină)	(60)

<i>Ion Budai-Deleanu: Țiganiada (fragment)</i>	(61)
<i>Ienăchiță Văcărescu: Într-o grădină</i>	(63)
Testament	(64)
<i>Anton Pann: Despre învățătură</i>	(64)
<i>Completați-vă cunoștințele</i>	(66)
<i>Teme de meditație</i>	(68)
IV. LITERATURA ROMÂNĂ DE LA 1848	
(1830 — 1860)	(70)
<i>Ion Heliade Rădulescu: Zburătorul (fragmente)</i>	(72)
<i>Gheorghe Asachi: Dochia și Traian</i>	(76)
<i>Vasile Cârlova: Ruinurile Târgoviștii</i>	(79)
<i>Andrei Mureșanu: Un răsunet</i>	(82)
<i>Dimitrie Bolintineanu: Muma lui Ștefan cel Mare</i>	(87)
<i>Grigore Alexandrescu: Toporul și pădurea</i>	(90)
Umbra lui Mircea. La Cozia	(92)
<i>Costache Negruzzi: Fiziologia provincialului (fragment)</i>	(97)
<i>Nicolae Bălcescu: Unitatea națională</i>	(100)
<i>Ion Ghica: Scrisori (fragment)</i>	(103)
<i>Vasile Alecsandri: Deșteptarea României</i>	(107)
Hora Unirei	(111)
Odă ostașilor români	(113)
Malul Siretului	(116)
Iarna	(117)
Balta albă (fragment)	(119)
Despot-Vodă (fragment)	(126)
<i>Completați-vă cunoștințele</i>	(128)
<i>Teme de meditație</i>	(132)
V. LITERATURA ROMÂNĂ DE DUPĂ 1848	(134)
<i>Nicolae Filimon: Ciocoi vechi și noi sau ce naște din pisică</i>	

șoarici mănâncă (fragmente)	(136)
<i>Completați-vă cunoștințele</i>	(146)
<i>Teme de meditație</i>	(148)
VI. EPOCA MARILOR CLASICI AI LITERATURII	
ROMÂNE	(150)
<i>Mihai Eminescu: Dorința</i>	(152)
Sara pe deal	(155)
Trecut-au anii	(157)
Revedere	(158)
La steaua	(160)
Luceafărul	(162)
Glossă	(175)
<i>Ion Creangă: Amintiri din copilărie (fragmente)</i>	(178)
Pungața cu doi bani	(185)
<i>Ion Luca Caragiale: Bacalaureat</i>	(193)
O scrisoare pierdută (text prescurtat)	(200)
<i>Ioan Slavici: Moara cu noroc (fragmente)</i>	(230)
<i>Completați-vă cunoștințele</i>	(253)
<i>Teme de meditație</i>	(265)
VII. LITERATURA ROMÂNĂ LA SFÂRȘITUL	
SECOLULUI AL XIX-LEA ȘI	
ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XX-LEA	(267)
<i>Alexandru Macedonski: Rondelul rozelor de august</i>	(267)
<i>Barbu Ștefănescu Delavrancea: Hagi-Tudose (fragmente)</i>	(270)
<i>George Coșbuc: Nunta Zamfirei</i>	(282)
Lupta vieții	(292)
O scrisoare de la Muselim-Selo	(294)
<i>Octavian Goga: Noi</i>	(300)
Rugăciune	(302)

<i>Completați-vă cunoștințele</i>	(306)
<i>Teme de meditație</i>	(307)
VIII. LITERATURA ROMÂNĂ INTERBELICĂ	(308)
<i>George Bacovia: Plumb</i>	(312)
<i>Lacustră</i>	(315)
<i>Decor</i>	(317)
<i>Tudor Arghezi: Testament</i>	(317)
<i>Belșug</i>	(322)
<i>Lucian Blaga: Eu nu strivesc corola de minuni a lumii</i>	(324)
<i>Gorunul</i>	(327)
<i>Autoportret</i>	(329)
<i>Liviu Rebreanu: Ion (fragmente)</i>	(330)
<i>Camil Petrescu: „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de</i> <i>razboi (fragment)</i>	(342)
<i>Mircea Eliade: Mătreșii (fragment)</i>	(351)
<i>Mihail Sadoveanu: Baltașul (fragmente)</i>	(362)
<i>Ion Agârbiceanu: Feteleaga</i>	(380)
<i>George Călinescu: Enigma Otiliei (fragment)</i>	(391)
<i>Vasile Voiculescu: În grădina Ghetsemani</i>	(397)
<i>Sonetul CLXXXIII</i>	(400)
<i>Completați-vă cunoștințele</i>	(402)
<i>Teme de meditație</i>	(405)
IX. LITERATURA ROMÂNĂ DUPĂ AL II-LEA RĂZBOI MONDIAL	(406)
<i>Geo Bogza: Cartea Oltului (fragmente)</i>	(409)
<i>Marin Preda: Moromeții (fragmente)</i>	(416)
<i>Petru Dumitriu: Bijuterii de familie (fragment)</i>	(425)
<i>Eugen Barbu: Groapa (fragment)</i>	(431)
<i>Fănuș Neagu: Acasă (fragment)</i>	(440)

<i>Dumitru Radu Popescu: Vânătoarea regală (fragment)</i>	(445)
<i>Nicolae Labiş: Moartea căprioarei</i>	(453)
<i>Nichita Stănescu: Leoaică tânără, iubirea</i>	(458)
În dulcele stil clasic	(461)
Cântec	(464)
Poveste sentimentală	(465)
<i>Geo Dumitrescu: Libertatea de a trage cu puşca</i>	(467)
<i>Ştefan Augustin Doinaş: Mistreţul cu colţi de argint</i>	(470)
<i>Marin Sorescu: Shakespeare</i>	(474)
Echerul	(477)
Simetrie	(479)
<i>Ioan Alexandru: Clopotele</i>	(481)
<i>Ana Blandiana: Ochiul închis</i>	(483)
Hotarul	(484)
<i>Teodor Mazilu: Mobilă şi durere (fragment)</i>	(485)
<i>Ion Băieşu: Boul şi viţei (fragment)</i>	(493)
<i>Completaţi-vă cunoştinţele</i>	(498)
<i>Teme de meditaţie</i>	(502)

I. LITERATURA POPULARĂ

Folclorul se constituie ca parte integrantă a culturii naționale. Prin folclor înțelegem totalitatea faptelor de cultură populară, transmise prin cuvânt și practici. Tot ceea ce, în aceste manifestări ale culturii populare, se organizează în text — cântat, scandat sau, pur și simplu, spus — alcătuiește literatura populară sau folclor literar. În folclorul literar finalitatea este precumpănitor estetică. Când textul e întovărașit de practici și rituri integrate, de regulă, unui ceremonial, vorbim despre folclorul obiceiurilor, în ansamblul căruia scopul urmărit este în primul rând practic. Împreună cu literatura cultă, folclorul relevă particularitățile psiho-spirituale ale unui popor.

Literatura populară sau folclorul literar se caracterizează prin caracter oral, tradițional, colectiv, anonim și sincretic. Prin caracter sincretic înțelegem contribuția mai multor modalități artistice la realizarea unor opere folclorice. De exemplu, poezia se cântă (doinele) sau se scandează în ritmul jocului (strigăturile); narațiunea (basmul, legenda, snoava) beneficiază de mimica și gestica povestitorului; teatrul popular folosește arta măștilor, arta mimei și pantomimei, gestică, declamația, muzica.

Literatura populară cuprinde:

1. Creația literară cu funcție rituală sau ceremonială:

a) poezia obiceiurilor: obiceiuri de Crăciun și de Anul Nou (colinde, Plugușorul, Capra, Ursul), obiceiuri de primăvară (Vergelul, Junii), rituri de invocare a ploii (Paparudele, Scaloianul), obiceiuri de seceriș (Cununa, Drăgaica);

b) poezia obiceiurilor legate de momentele cruciale din viața omului: nașterea (orașii), nunta (orașii, cântecul miresei), moartea (Cântecul bradului, Zorile, bocete).

- c) poezia descântecelor.
2. Creația literară fără funcție rituală sau ceremonială:
- a) lirică (în versuri): doine, cântece, strigături;
 - b) epică: balade (în versuri), basme, legende, snoave (în proză);
 - c) aforistică și enigmatică: proverbe și zicători, ghicitori.

COLINDA

IATĂ VIN COLINDĂTORI

Iată, vin colindători,	Dumnezeu adevărat,
Zorile dalbe,	Zorile dalbe,
Noaptea pe la cântători,	Soare-n raze luminat,
Zorile dalbe,	Zorile dalbe,
Și ei vin mereu, mereu,	Iată, vin colindători,
Zorile dalbe,	Zorile dalbe,
Și-l aduc pe Dumnezeu,	Noaptea pe la cântători,
Zorile dalbe,	Zorile dalbe.

NOTE ȘI COMENTARII

1. În perioada Crăciunului, străveche sărbătoare creștinească, copiii din regiunile României merg la casele gospodarilor să le ureze sănătate, viață lungă, belșug, cântând colinde.

2. *Pe la cântători* = pe la cântatul cocoșilor (aici: pe la miezul nopții).

3. "*Zorile dalbe*" (în colinde, cel mai frecvent e "*florile dalbe*") este un refren (迭句, 副歌). Refrenul este un grup de cuvinte, uneori un cuvânt, de obicei un vers sau un grup de versuri (chiar o strofă) care se repetă după una ori mai multe părți din poezie. El reia sau adâncește o idee la care poetul ține să ne oprim.

VOCABULAR

colindă, -e, *s.f.* (圣诞或新年) 贺词

colindător, -i, *s.m.* 唱贺词的人

zori, *s.m., pl.* 曙光; 黎明

dalb, *adj.* 白色的; 纯洁的

SORCOVA

Sorcova,

Vesela,

Să trăiți,

Să-mbătrâniți

Ca un măr,

Ca un păr,

Ca un fir de trandafir.

Tare ca piatra,

Iute ca săgeata,

Tare ca fierul,

Iute ca oțelul,

La anul și la mulți ani!

NOTE ȘI COMENTARII

1. Rostită în dimineața de Anul Nou, sorcova exprimă urări de sănătate și de viață lungă.

Colindătorii, băieți și fete până la 12 — 13 ani, au în mână o sorcovă (un buchet de flori de hârtie sau de lână care îmbracă un băț). În timp ce cântă versurile, lovesc ritmic cu sorcova pe cei cărora le fac urări.

Obiceiul este foarte vechi.

În trecut, în zorii zilei de 30 noiembrie, mamele mergeau în curte și rupeau crenguțe din arborii roditori (meri, peri, vișini, gutui etc.). Buchetele formate din câte trei ramuri din pomi feluriți erau puse în vase cu apă — care era schimbată zilnic — și ținute în casă.

Până în ajunul Anului Nou, crenguțele înmugureau, dădeau frunze și chiar înfloreau.

Cu aceste flori erau inițial împodobite sorcovele copiilor. În alte părți ale țării, copiii poartă trăistuțe cu boabe de grâu din care seamănă în casele celor cărora le-au urat.

2. *Sorcova* aceasta conține multe comparații (*tare ca piatra, iute ca săgeata* etc.). Una dintre cele mai frecvente figuri de stil, comparația (比喻, 明比) constă în alăturarea a doi termeni pe baza unor trăsături comune, cu scopul de a revela caracteristici ale termenului de comparat prin mijlocirea celui cu care se compară. Comparațiile ar trebui să fie noi și surprinzătoare, spre a asigura originalitatea și puterea sugestivă a acestei figuri de stil. În ceea ce privește literatura populară românească, comparațiile și epitele sunt mai curând instituționalizate, consacrate de uz, decât inedite, originale.

Originalitatea, care devine criteriul principal de apreciere a acestei figuri de stil în operele literare culte, poate fi realizată în următoarele tipuri de comparații, determinate de natura termenilor care se compară:

— un termen concret cu altul tot concret:

"Pe un deal răsare *luna*, ca o *vatră de jăritic*." (M. Eminescu)

— un termen abstract cu altul concret:

"Trecut-au *anii* ca *nori lungi pe șesuri*." (M. Eminescu)

— un termen concret cu unul abstract:

"*Soarele* rotund și palid se prevede printre *nori*

Ca un vis de tinerețe printre anii trecători." (V. Alecsandri)

— un termen abstract cu altul abstract:

"*Anii* tăi se par ca *clipe*,

Clipe dulci se par ca *veacuri*." (M. Eminescu)

VOCABULAR

sorcovă, -e, *s.f.* 果枝新年贺词

fir, -e, *s.n.* 一根, 一株

săgeată, -ți, *s.f.* 箭, 箭头

iute, *adj.* 锋利的

DOINA

DOINA

Doina, doină, cântic dulce!	De-mi mai mângâi zilele,
Când te-aud nu m-aş mai duce.	Zilele şi nopţile.
Doină, doină, viers cu foc!	Frunza-n codru cât învie,
Când răsunî eu stau în loc.	Doina cânt de voinicie.
Bate vînt de primăvară,	Cade frunza gios în vale,
Eu cânt doina pe afară,	Eu cânt doina cea de jale.
De mă-ngân cu florile	Doina zic, doina suspin,
Şi privighetorile.	Tot cu doina mă mai ţin.
Vine iarna viscoloasă,	Doina cânt, doina şoptesc,
Eu cânt doina-nchis în casă,	Tot cu doina vieţuiesc.

NOTE ŞI COMENTARII

1. Doinelile sunt cele mai răspândite şi mai îndrăgite opere populare. Ele s-au transmis pe cale orală.

În funcţie de diversitatea sentimentelor, ele se pot grupa în: doine de jale, doine de dor, doine de haiducie, doine de cătănie, doine de înstrăinare. Pe lângă acestea, mai există doine de dragoste, doine de păstorie ş.a.

Din a doua jumătate a secolului trecut, doinele şi baladele au început să fie culese şi publicate de către unii scriitori şi cercetători ai literaturii populare. Printre cei care au preţuit poezia populară, amintim pe Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Simion Florea Marian, Ion Pop Reteganul, G. Dem Teodorescu şi alţii.

2. Cuvîntul *doină* din unele versuri reprezintă o personificare (拟人化), figură de stil prin care se atribuie fiinţelor necuvîntătoare, lucrurilor, elemen-

telor naturii, unor elemente abstracte, însușiri sau manifestări ale omului, cu scopul de a face mai pregnante obiectele / noțiunile personificate.

VOCABULAR

doină, -e, *s.f.* 多依娜

viers, -uri, *s.n.* 〈民〉民歌, 歌曲

a răsună, *v.i.* 响; 回响, 回荡

a îngâna, *v.t., v.r.* 哼唱; 伴唱

privighetoare, -i, *s.f.* 夜莺

viscolos, *adj.* 暴风雪的

voinicje, -ii, *s.f.* 勇气; 绿林生涯

gios, *adv.* 〈方〉= jos

jale, *s.f.* 悲伤, 哀伤

a suspina, *v.i.* 叹息

a șopti, -esc, *v.i., v.t.* 低语

CÂTE PASERI SUNT PE LUME

Câte paseri sunt pe lume

Toate cină și s-alină.

Numai eu n-am ce cina

Și n-am unde m-alina,

Că mi-i cuibul lângă drum

Sub o tufă de alun.

Câți oameni pe drum trecea

Toți în cuibul meu zvârlea.

Deci eu rău m-am supărat

Și cuibuțul mi-am mutat

În vârful muncelului,

Sub crengile bradului,

Unde-i drag voinicului.

Dar și-aicea nu-i alin,

Nici scăpare de-al meu chin,

Căci brazii se clătina

Și mereu se legăna.

— De ce voi vă clătinați

Și mereu vă legănați,

Cu vânt și fără de vânt,

Cu crengile la pământ?

— Cum să nu ne clătinaăm

Și să nu ne legănăm,

Să ne ducă jos la țară

Să ne facă temnicioară,

Când vin meșteri de la țară

Cu securi și cu topoară

Temnicioara robilor,

Ca pe noi să ne doboare,

Lacrima mândruțelor

Să ne-ncarce pe trei cară,

Și blestem măicuțelor.

NOTE ȘI COMENTARII

1. Tema acestui cântec este aceea a înstrăinării, realizată artistic printr-o foarte măiestrită țesătură de motive poetice (motivul singurătății, motivul cuibului, motivul haiduciei, motivul *ce te legeni*).

2. *Pasăre* — *om* din acest cântec este o metaforă (隱喻, 暗比), figură de stil care constă în înlocuirea unui termen prin altul folosit cu sens figurat, pe baza unei comparații subînțelese, cu scopul de a scoate în evidență anumite trăsături ale termenului înlocuit prin mijlocirea înlocuitorului. Procesul de realizare a metaforei se caracterizează prin punerea semnului identității între două obiecte diferite (lucruri, ființe, persoane) prin numele lor, pe baza unei analogii. De exemplu: "Lună tu, *stăpân-a mării*, pe a lumii boltă luneci" (M. Eminescu).

3. *Toate / eu, lume / unde* din acest cântec alcătuiesc antiteze (opoziiții).

Antiteza (反衬) este figura de stil care constă în opoziția dintre două cuvinte, fapte, personaje, idei, situații alăturate, menite să se reliefeze reciproc tocmai prin contrastul dintre ele. De exemplu: "Bun și rău, sceptic și cucernic, milos și crud, temerar și fricos" (A. Vlahuță).

VOCABULAR

a se alina, *v.r.* 平静; 安抚

a cina, *-ez, v.i., v.t.* 吃晚饭; 吃饭

alun, -i, *s.m.* 榛

tufă, -e, *s.f.* 灌木丛; 草丛

a zvârli (a azvârli), *v.t.* 投掷

voinic, -i, *s.m.* 勇士; 绿林好汉

chin, -uri, *s.n.* 痛苦, 折磨

a se clătina, *v.r.* 摇动, 摇晃

meșter, -i, *s.m.* 工匠

secur, -i, *s.f.* 板斧

topor, -oare, *s.n.* 斧子 [民间语复数 topoară]

car, -e, *s.n.* 四轮兽力车 [民间语复数 cară]

temnicioară, -e, *s.f.* temniță (监牢) 的指小词

STRIGĂTURI

Haida, fată, la ogor!

— Ba, mamă, ochii mă dor!

*

Mândrulica mea mândruță,

Drăgulița mea drăguță,

Toată viața se ogindă,

*

Câți îs domni și cu ciucuri,

Toți trăiesc după pluguri.

Hai, copilă, la jucat!

— Stai, mamă, c-amuș mă gat!

*

Și gunoiu-i până-n grindă,

Hai să prindem șase boi,

Să mai scoatem din gunoi!

*

Câți îs domni și cu nădragi,

Toți trăiesc după săraci!

*

NOTE ȘI COMENTARII

În dansurile românești intervine și poezia populară sub forma strigăturilor în versuri. În ritmul specific fiecărui dans în parte băieții și fetele scandează — individual sau în grup, într-un registru ascutit, pentru a se face auziți alături de muzică — versurile strigăturilor.

O serie de strigături indică fie mișcările pe care trebuie să le facă dansatorii, fie o invitație la dans adresată fetei sau băiatului. Strigăturile sunt,